

แนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์: กรณีศึกษาสถานี

วิทยุกระจายเสียง FM 100.25 MHz จังหวัดปราจีนบุรี

THE GUIDELINES FOR PROPAGATING DHARMA THROUGH SOCIAL MEDIA: A CASE STUDY OF RADIO BROADCASTING STATION FM 100.25 MHz IN PRACHINBURI PROVINCE

พระครูปริยัติวชิรธรรม¹

Phrakhrupariyatwachiratham

E-mail: wichien.phra@gmail.com

Received: February 13, 2023 Revised: March 22, 2024

Accepted: March 22, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาหลักการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสถานีวิทยุ FM 100.25 MHz ในจังหวัดปราจีนบุรี และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสถานีวิทยุกระจายเสียง FM 100.25 MHz ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า การเผยแผ่ธรรมะคือการทำให้หลักธรรมคำสอนแพร่ออกไปและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งสภาพปัญหาและอุปสรรคของสถานีวิทยุ FM 100.25 MHz คือนักจัดรายการวิทยุไม่มีข้อบังคับอย่างเป็นทางการไม่มีกรอบในการเป็นนักจัดรายการวิทยุ และขาดหน่วยงานที่กำกับดูแลสนับสนุนด้านบุคลากร ปัญหาด้านการบริหารจัดการภายใน ปัญหาด้านเทคนิคการเผยแพร่ และปัญหาด้านงบประมาณ ส่วนแนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ประกอบด้วย 1) แนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสำหรับผู้ส่งสารผ่านช่องทางสื่อต่างๆ ที่ทันสมัย 2) แนวทางสำหรับผู้รับสารที่ถ่ายทอดผ่านสื่อออนไลน์มีเนื้อหาที่ทันสมัย 3) แนวทางสำหรับผู้รับสารผ่านการส่งสารผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงของผู้ส่งสารให้ปรากฏแก่ผู้ฟัง และ 4) แนวทางสำหรับผู้รับสาร และแสดงปฏิกิริยาตอบกลับต่อผู้ส่งสารหรือส่งสารต่อไปถึงผู้รับสารคนอื่น ๆ

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสำคัญ : แนวทางการเผยแผ่ธรรมะ, สื่อสังคมออนไลน์, สถานีวิทยุกระจายเสียง FM 100.25 MHz จังหวัดปราจีนบุรี

Abstract

This article has objectives; 1) to study the principles of Dhamma propagation through social media, 2) to study the problem of Dhamma propagation through social media of radio broadcasting station FM 100.25 MHz in Prachinburi Province, and 3) to study the guideline of Dhamma propagation through social media of radio broadcasting station FM 100.25 MHz in Prachinburi Province. It found that the propagation of Dhamma is the spreading of the principles of teachings and then implementing them in daily life through various media. The problem states and obstacle of FM radio station 100.25 MHz is the radio presenter having no regulations, without a framework for being a radio presenter. It is a lack of regulatory authority and support for the personnel, the problem of internal management, the publishing technical problem, and the budget problem. Then, the guidelines for Dhamma propagation through social media are 1) the guideline for Dhamma propagation for messengers through various modern social media channels, 2) the guideline for substances transmitted through online media contain up-to-date content, 3) the guideline for channels of transmission through broadcast radio stations of messenger to reveal to the listeners, and 4) the guideline for the receiver and expressing a reaction to the messenger or further transmission to other receivers.

Key Words: The Guideline for Dhamma Propagation, Social Media

1.บทนำ

ปัจจุบันคนส่วนใหญ่สามารถติดต่อสื่อสารกับคนทั่วโลกได้อย่างสะดวกเป็นการสื่อสารของมนุษย์ได้มีวิวัฒนาการผ่านมาหลายยุคหลายสมัยตั้งแต่ยุคแรกๆส่วนสำคัญในการติดต่อข่าวสารถึงกันพัฒนาการทางด้านการสื่อสารก็เพื่อทำให้การส่งข่าวสารเร็วขึ้นติดต่อสื่อสารได้ไกลมากขึ้นจุดเริ่มต้นของการสื่อสารคือการตั้งจุดมุ่งหมายที่จะกระจายข่าวสารจากจุดหนึ่งไปยังจุดอื่นๆที่อยู่ไกลได้อย่างรวดเร็วและกว้างไกลการสื่อสารด้วยสัญญาณไฟฟ้าเป็นการสื่อสารที่

สามารถพัฒนาได้อย่างกว้างขวางสมัยของโลกาภิวัตน์ที่ทุกประเทศต่างติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีและระบบโทรคมนาคมอันทันสมัยคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต²

การสื่อสารกันผ่านเครื่องสื่อสาร เช่น สมาร์ทโฟนและดิจิทัลได้เข้าครอบงำชีวิตและจิตใจของผู้คนทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชาวพุทธที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากอันส่งผลสะท้อนต่อความเลื่อมใสศรัทธาที่ชาวพุทธมีต่อพระพุทธศาสนาเป็นเหตุทำให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติธรรมลดน้อยถอยลงและมีแนวโน้มที่น่าสะพรึงกลัวว่าเทคโนโลยีอันทันสมัยเหล่านั้นจะกัดกร่อนและทำลายวิถีชีวิตตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธจนสูญสิ้นไปในที่สุดอย่างไรก็ดี ยังเป็นที่น่ากังวลและห่วงใยต่อชาวพุทธอีกกลุ่มหนึ่งอันได้แก่เด็กและเยาวชนที่ไม่ได้ปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอเป็นเหตุทำให้จิตใจของพวกเขาถูกพินทุกลงไหลอยู่กับเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเหล่านั้นยิ่งการปฏิบัติทางศีลภาวนาของเด็กและเยาวชนไม่ลุ่มลึกและมั่นคงเทคโนโลยีอันทันสมัยเหล่านั้นอาจล่อใจและดึงดูดจิตใจของเด็กและเยาวชนให้ลุ่มหลงมกมายอย่างโง่เขลาไม่ขึ้นหากปล่อยให้สภาพการณ์เป็นเช่นนี้ต่อไปพุทธศาสนาอาจถึงกาลวิบัติเพราะการเข้าถึงการปฏิบัติธรรมย่อมยากลำบากยิ่งกว่าการเข้าหาสื่อออนไลน์และสมาร์ทโฟนเด็กและเยาวชนจึงให้ความสำคัญกับการแชทไลน์ยิ่งกว่าการสวดมนต์ภาวนาพึงธรรมส่วนในโลกดิจิทัลอันน่าสะพรึงกลัวได้เข้ามาเป็นตัวขวางกั้นทำให้การปฏิบัติธรรมของชาวพุทธดำเนินไปอย่างยากลำบากเด็กและเยาวชนมัวสนใจอยู่กับการเล่นเกมคอมพิวเตอร์อย่างชะมักเขม้นจิตใจของพวกเขาหันเหออกจากพระพุทธศาสนาจนหมดสิ้น³

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่น FM 100.25 จังหวัดปราชญ์บุรีเป็นอีกองค์กรหนึ่งทางพระพุทธศาสนาที่มีการปรับปรุงและพัฒนาทั้งศักยภาพ ในด้านการบริหาร และพัฒนารูปแบบแผนนโยบายในการดำเนินการขององค์กรอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ตั้งอยู่บนจุดยืนด้านนโยบายหลักในการเป็นสถานีที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ และ สร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม⁴ โดยได้มีการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงที่มุ่งเน้นให้บริการต่อสาธารณะ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ประชาชนอยู่เสมอรวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลในชุมชน

² ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๖๐๒.

³ เฉลิมศรี ทุนเจริญ, การดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียง, ในเอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง (หน่วยที่ ๘-๑๕), นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช., ๒๕๖๐), หน้า ๔๖.

⁴ อย.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๙๕/๓๓๔.

ผลลัพธ์ของการเรียนรู้จากง่ายไปยาก 8 อย่าง คือ⁵ 1.รู้ 2.เข้าใจ 3.นำมาปฏิบัติ 4.วิเคราะห์ 5.สังเคราะห์ 6.ประเมินเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตน 7.ปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ตนได้ และ 8.ขั้นสูงสุดคือ เปลี่ยนใจ เปลี่ยน Mind set หรือกระบวนการทัศน์ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่ยกระดับสูงขึ้นเรื่อยๆ การเรียนรู้ที่ยกไปสู่ระดับสูงเป็นเครื่องมือของการเข้าสู่พุทธธรรม คุณธรรมจริยธรรม เพราะคุณธรรม จริยธรรมพร้อมจะพัฒนามีความตั้งใจและเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ตนเองเพื่อทำความรู้จักในตัวเอง⁶

จึงเห็นได้ว่าการสื่อสารออนไลน์ผ่านสถานีวิทยุน่าจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อแวดวงของพระพุทธศาสนา เนื่องจากการสื่อสารก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นสูง เข้าถึงง่าย ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา สามารถเลือกเรียนเนื้อหาได้ตามความต้องการและความสนใจ สื่อที่นำเสนอมักอยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งพบว่าปัจจุบันมีเว็บไซต์มากมายที่เผยแพร่เนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์ในลักษณะของสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่ผู้สนใจสามารถเลือกเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดังนั้นการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งปัจจุบันมีสถานีวิทยุกระจายเสียงหลายๆ สถานี เช่น คลื่น FM 100.25 จังหวัดปราจีนบุรีจึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ธรรมะให้กับพุทธศาสนิกชน และสร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม เป็นการเพิ่มพูนศรัทธาและทัศนคติที่ดีแก่ประชาชน ให้ผู้ได้รับการพัฒนาลงมือทำและปฏิบัติ เป็นการปลูกฝังทางอ้อมมากกว่าการปลูกฝังโดยตรงสอนให้จริยธรรมสอดแทรกในทุกกระบวนการพัฒนา ผลลัพธ์ของการเรียนรู้เป็นเครื่องมือของการเข้าสู่พุทธธรรม คุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้ฟังพร้อมจะพัฒนามีความตั้งใจและเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ตนเองเพื่อทำความรู้จักในตัวเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่น FM 100.25 จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการใช้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่ถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนนำไปพัฒนาการในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม และพัฒนามนุษย์ให้เป็นบุคคลที่ประพฤติดี ประพฤติชอบตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิชาการด้านศาสนาต่อไป

⁵ ล่ายอง สำเร็จดี, การศึกษาพฤติกรรมการฟังวิทยุพระพุทธศาสนา, วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ของพระสงฆ์และประชาชน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://urban.cpe.ku.ac.th> [๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕].

⁶พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) , **พุทธวิธีในการสอน**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันสันติธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสถานีวิทยุ FM 100.25 MHz ในจังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสถานีวิทยุกระจายเสียง FM 100.25 MHz ในจังหวัดปราจีนบุรี

3. การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาชูชาติ จิรสุโท ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทยพบว่า 1.แนวคิด ทฤษฎีการสื่อสารและสื่อออนไลน์เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาลและปัจจุบันพบว่า การสื่อสารออนไลน์คือการแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปซึ่งจะเกิดขึ้นหรือเป็นผลสำเร็จมีความเข้าใจตรงกันเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีการรับรู้ความต้องการและทัศนคติอย่าง 2. กระบวนการและวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยปัจจุบัน พบว่ากระบวนการและวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในปัจจุบันการเผยแพร่พระพุทธศาสนามีวิธีการหลายวิธีทั้งวิธีการพูดวิธีการทำตัวอย่างให้ดูวิธีการเขียนแต่ไม่ว่าจะเผยแพร่ด้วยวิธีการใดๆ 3.รูปแบบและแนวทางในการใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของผู้ส่งสารหรือนักเผยแพร่ต้องมีคุณสมบัติตามหลักพุทธธรรมโดยใช้หัวข้อธรรมให้ถูกต้อง

ชาญวิทย์ ภาแกดำ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบรายการวิทยุเพื่อการเผยแพร่วรรณกรรมแก่ประชาชน ได้แก่ รูปแบบรายการที่เหมาะสม คือ การสนทนา การสัมภาษณ์ และการให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม ภาษาที่ใช้ คือ ภาษาถิ่น และภาษากลาง เนื้อหารายการ คือ เนื้อหาเกี่ยวกับการเกษตร ข่าวท้องถิ่น และเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นต้น

สุตารัตน์ ศรีจันทร์ และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของนักจัดรายการวิทยุชุมชนกับงานวัฒนธรรม ในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของนักจัดรายการวิทยุ ด้านเนื้อหาและระยะเวลาการจัดรายการ ส่วนใหญ่ จะมีการจัดรายการวิทยุทุกวัน ช่วงเวลาที่จัดบ่อยที่สุด คือ 09.00–12.00 น. รายการที่จัดบ่อยที่สุด เนื่องจากไม่มีข้อบังคับ ไม่มีการผ่านการอบรมและได้รับประกาศนียบัตร ผู้ผ่านการอบรมของกรมประชาสัมพันธ์ ทำให้นักจัดรายการไม่มีจรรยาบรรณในการเป็นนักจัดรายการวิทยุ โดยปัจจุบันวิทยุชุมชนแพร่หลายอย่างรวดเร็วและมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่มีความหมายที่จะเข้าไปกำกับดูแล

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์: กรณีศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียง FM 100.25 MHZ จังหวัดปราจีนบุรี” การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยวิธีการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก (Key Informants) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีเครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์และเครื่องบันทึกเทป การจดบันทึก และถ่ายภาพ จากนั้นจึงนำข้อมูลเพื่อทำการเรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 25 รูป/คน

3.1 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวทางในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและงานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารสังคมออนไลน์ สร้างขึ้นตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ทราบถึงทัศนคติเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- 1.ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา จากนั้นกำหนดเป็นกรอบปัจจัยที่ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา
- 2.สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบปัจจัยที่กำหนดเพื่อนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากนั้นนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาพร้อมทั้งรับข้อเสนอแนะ
- 3.ปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
4. นำเครื่องมือที่ผ่านการแนะนำและผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
- 5.นำแบบสัมภาษณ์ไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ แล้วนำผลที่ได้มาเรียบเรียงและปรับปรุงแก้ไขและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำข้อมูลไปใช้ต่อไป
- 6.แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ในเชิงคุณภาพ สรุปผลการวิจัย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ขออนุญาตและเข้าพบกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกำหนด จากนั้นจึงอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้ และเริ่มสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแบบ

สัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ และเนื่องจากแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จึงสามารถที่จะตั้งคำถามที่มีลักษณะเจาะลึกลงไปในเรื่องละเอียดต่าง ๆ ได้อีก

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพและภาคสนาม คือ ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นสำคัญ โดยอาศัยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและจัดบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาเป็นแนวทางในการจำแนกข้อมูล ต่อจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มารวบรวม สังเคราะห์ วิเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญ และอธิบายความเชื่อมโยงกันโดยการเขียนในเชิงพรรณนาเป็นการเขียนเรียงความโดยสอดแทรกความรู้ลึกจากสภาพความเป็นจริงลงไปและประยุกต์เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันให้ทันสมัยเข้าใจง่ายสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในสังคม

4. ผลการวิจัย

แนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์: กรณีศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียง FM 100.25 MHz จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ผ่านสถานีวิทยุประกอบไปด้วยรูปแบบสื่อทัศน์ รูปแบบโสต รูปแบบโสตทัศน์ ที่สำคัญต้องมียอดประกอบของรูปแบบการสื่อสารพุทธธรรม คือ เนื้อหาธรรมะถูกต้อง ถูกใจ ทันสมัยและได้ประโยชน์สำหรับผู้รับสาร มีการนำเสนอที่ตรงเป้าหมาย เข้าใจง่าย ตัวผู้สื่อสารธรรมะต้องเป็นผู้รู้ดี มีความชำนาญในการเผยแผ่และแนวทางต้องมีความเชื่อมโยง และสัมพันธ์และดำเนินตามกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม คือ รูปแบบต้องมีเจตนาการสื่อสารพุทธธรรม ต้องเด่นชัด รูปแบบต้องมีการสื่อสารพุทธธรรมต้องโดนใจ ตลอดจนถึงเนื้อหา การสื่อสารพุทธธรรมต้องโดดเด่นและ แนวทางการสื่อสารพุทธธรรมต้องมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม อีกประการหนึ่งองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารพุทธธรรม นั้นสำคัญอย่างยิ่ง เพราะแนวทางจะสมบูรณ์หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และ ผู้รับสาร และท้ายที่สุดต้องมีการประเมินตรวจสอบแนวทางการสื่อสารพุทธธรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการตรวจสอบจากความมั่นคงและความคงอยู่ที่เป็นสื่อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์

1.หลักการเผยแผ่คือการทำให้ขยายออกไปการขยายวงกว้างออกไปทำให้แพร่หลายออกไปการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงได้แก่การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปในทุกสารทิศการเผยแผ่พระพุทธศาสนาคือการทำให้หลักธรรม

คำสอนของพระพุทธเจ้าแพร่ออกไปแล้วมีการน้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดการศึกษาและการพัฒนาตนเองเป็นทางที่ถูกที่ควรการเผยแพร่คำสอนพระพุทธศาสนาจึงถูกนำไปสู่สังคมออนไลน์นำไปใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลกมีเว็บไซต์ต่างๆ เผยแพร่ธรรมะผ่านทางอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งอีกทั้งชาวต่างชาติมีความสนใจที่จะศึกษาศาสนาพุทธเพิ่มมากขึ้นและมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตซึ่งเปรียบเสมือนเป็นชุมชนเมืองแห่งใหม่ของโลกเป็นชุมชนของคนทั่วทุกมุมโลกเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่จำกัดพรหมแดนไม่จำกัดสถานที่และไม่จำกัดเวลายังสามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความภาพเสียงวิดีโอและสามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้ชมได้ด้วยเหตุนี้เององค์กรต่างๆ ทั่วโลกจึงหันมาใช้บริการอินเทอร์เน็ตจึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเห็นว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีทั้งเชิงรับและเชิงรุกถ้าไม่ได้ทำความเข้าใจให้ดีก็จะไม่เห็นความแตกต่างในเรื่องนี้ขณะที่พูดถึงการเผยแผ่เชิงรับหมายถึงการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนธรรมเป็นหลักส่วนการเผยแผ่เชิงรุกหมายถึงการใช้การสงเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ เป็นตัวนำคนเข้าหาธรรมอย่างแท้จริง

2. สภาพปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นกับสถานีวิทยุ FM 100.25 MHz ในจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากนักจัดรายการวิทยุ ส่วนหนึ่งที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากไม่มีข้อบังคับ ไม่มีการผ่านการอบรมและได้รับประกาศนียบัตร ผู้ผ่านการอบรมของกรมประชาสัมพันธ์ก็สามารถจัดรายการได้ ทำให้นักจัดรายการไม่มีกรอบ หรือไม่มีจรรยาวิชาชีพในการเป็นนักจัดรายการวิทยุ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงผู้จัดรายการวิทยุ จะมีจรรยาวิชาชีพ แต่ผู้จัดรายการส่วนใหญ่ไม่ได้ถือปฏิบัติ โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสถานีวิทยุของวัดยังขาดหน่วยงานที่กำกับดูแล จึงสามารถดำเนินการตามความต้องการหรือจัดรายการได้ตามความพึงพอใจของตน โดยปัจจุบันพบได้ในหลายรูปแบบทั้งในด้านการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม การให้เบอร์โทรศัพท์ไว้ในรายการ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกันในเวลาต่อมา ส่งผลกระทบในด้านลบ ยังขาดปฏิบัติที่ยึดถือหรือมีกฎระเบียบในการปฏิบัติ เป็นต้น เมื่อกล่าวโดยรวมแล้วสิ่งที่สถานีวิทยุต้องการและต้องได้รับการสนับสนุน ความต้องการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการภายใน ด้านเทคนิคการเผยแพร่ และด้านงบประมาณสนับสนุน เป็นต้น

3. แนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งในการสื่อสารถือว่ามีความสำคัญและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต้องมีการอาศัยการสื่อสารเป็นปัจจัยหลักจึงทำให้การสื่อสารมีความสำคัญต่อหน้าที่สำหรับผู้สอนและผู้ฟังหมายถึงกระบวนการส่งข่าวสารข้อมูลต่างๆ ซึ่งมีผลทำให้เข้าใจและมีความรู้สึกร่วมกันในกระบวนการสื่อสารการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ผ่านสถานีวิทยุมีความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร หรือมีความน่าเชื่อถือในสิ่งนั้นในการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ส่วนแนวทางปฏิบัติในการส่งสารคือทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรแก่ผู้รับสาร ผู้ส่งสารจึงจำเป็นต้องมีการปฏิบัติชอบฝึกฝนตนเอง ซึ่งมีแนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ดังนี้

1) แนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสำหรับผู้ส่งสารผ่านช่องทางสื่อโซเชียลเพสบุ๊ค โดยใช้เป็นทำภาพนิ่งหรือเป็นสื่อวิดีโอสั้นโลตัสต และยูทูป เพื่อการเผยแผ่ธรรมะโดยตรงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ทันสมัยเพื่อติดตามความพึงพอใจของผู้ฟังหลังการจัดรายการและเพิ่มทักษะในการสื่อสาร ทั้งผู้ส่งและผู้รับ

2) แนวทางสำหรับผู้รับสาร ที่ถ่ายทอดผ่านสื่อออนไลน์หรือผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงนั้นต้องมีเนื้อหาที่ทันสมัยและทันต่อสถานการณ์บ้านเมืองโดยผลิตรายการของผู้ส่งสาร ถ่ายทอดความคิดความรู้สึก ความต้องการข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมาในรูปของเนื้อหาธรรมะเพื่อสารจะได้เป็นโยชน์ในการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นข้อมูลธรรมะในปัจจุบันนี้ยังคงมีการจัดการข้อมูลข่าวสารที่มีการเข้าถึงที่ยังไม่ครอบคลุมผู้ฟังทุกกลุ่ม ซึ่งควรให้ความสำคัญต่อการรับรู้ของผู้ฟัง ทั้งนี้เพราะทัศนคติย่อมเกี่ยวโยงไปถึงการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับด้วย

3) แนวทางสำหรับผู้รับสาร ช่องทางการส่งสารผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงคือสิ่งจำเป็นพาหนะของสารสิ่งที่นำหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสาร ให้ปรากฏแก่ผู้ฟัง ดังนั้นช่องทางการส่งสารหรือช่องทางการให้ข้อมูลแก่ผู้รับฟังและผู้ส่งสารนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการสื่อสารสิ่งที่จำเป็นพาหนะของสารทำหน้าที่นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสารต้องอาศัยสื่อหรือช่องทางทำหน้าที่นำสารไปสู่ผู้รับสาร เช่น เทป วิทยุ วิทยุทัศน์ เป็นต้น

4) แนวทางสำหรับผู้รับสาร ผู้รับสารอาจเป็นคนเดียว หลายคน บุคคล กลุ่มบุคคล หรือมวลชนที่รับเรื่องราวข่าวสาร จากผู้ส่งสาร และแสดงปฏิกิริยาตอบกลับต่อผู้ส่งสาร หรือส่งสารต่อไปถึงผู้รับสารคนอื่น ๆ ตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสาร การทำความเข้าใจหรือการรับรู้สารของผู้รับสารในที่นี้ มุ่งประเด็นสำคัญไปทางแนวคิดการทำความเข้าใจความหมายโดยใช้ผัสสะทางเสียง คือ เมื่อพระธรรมกถึก แสดงพระธรรมเทศนา ผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียงประชาชนผู้รับสาร ได้เข้าใจความหมายธรรมะทางเสียง การรับรู้ทางเสียงของผู้รับสารจะดีหรือไม่ดี มีประโยชน์หรือไม่ประโยชน์ ก็อยู่ที่โยนิโสมนสิการของแต่ละบุคคล ควรมีการสร้างจิตสำนึกให้กับผู้จัดรายการหรือนักจัดรายการวิทยุชุมชนในรูปของการจัดอบรม หรือการสอบใบประกาศ เพื่อให้การจัดรายการวิทยุมีคุณภาพมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน

ดังนั้นการสื่อสารผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงจะประสบความสำเร็จตรงตามจุดประสงค์หรือไม่ผู้ส่งสารควรคำนึงถึงหลักการสื่อสาร ดังนี้

- 1) ผู้ที่จะสื่อสารให้ได้ผลและเกิดประโยชน์ จะต้องทำความเข้าใจเรื่ององค์ประกอบในการสื่อสาร และปัจจัยทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับระบบการรับรู้ การคิด การเรียนรู้ การจำซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร
- 2) ผู้ที่จะสื่อสารต้องคำนึงถึงบริบทในการสื่อสาร บริบทในการสื่อสาร หมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อมที่มีส่วนในการกำหนดรู้ความหมายหรือความเข้าใจในการสื่อสาร
- 3) คำนึงถึงกรอบแห่งการอ้างอิง มนุษย์ทุกคนจะมีพื้นความรู้ทักษะ เจตคติ ค่านิยม สังคม ประสบการณ์ ฯลฯ เรียกว่าภูมิหลังแตกต่างกัน ถ้าผู้สื่อสารใดมีกรอบแห่ง การอ้างอิงคล้ายกัน ใกล้เคียงกันจะทำให้การสื่อสารง่ายขึ้น
- 4) การสื่อสารจะมีประสิทธิผล เมื่อผู้ส่งสารส่งสารอย่างมีวัตถุประสงค์ชัดเจน ผ่านสื่อหรือช่องทางที่เหมาะสมถึงผู้รับสารที่มีทักษะในการสื่อสารและมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกัน
- 5) ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ควรเตรียมตัวและเตรียมการล่วงหน้า เพราะจะทำให้การสื่อสารราบรื่น สะดวก รวดเร็ว เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสามารถแก้ไขได้ทันท่วงที หากจะเกิดอุปสรรค ที่จุดใดจุดหนึ่ง
- 6) คำนึงถึงการใช้ทักษะ เพราะภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์ตกลงใช้ร่วมกันในการสื่อความหมาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจในการสื่อสาร ผู้สื่อสารต้องศึกษาเรื่องการใช้ภาษา และสามารถ ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล เนื้อหาของสาร และช่องทางหรือสื่อ ที่ใช้ในการสื่อสาร
- 7) คำนึงถึงปฏิกิริยาตอบกลับตลอดเวลา ถือเป็นการประเมินผลการสื่อสาร ที่จะทำให้ผู้สื่อสารรับรู้ผลของการสื่อสารว่าประสบผลดีตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ควรปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อบกพร่องใด เพื่อที่จะทำให้การสื่อสารเกิดผลตามที่ต้องการ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์: กรณีศึกษาสถานีวิทยุกระจายเสียง FM 100.25 MHZ จังหวัดปราจีนบุรี” โดยศึกษาหลักการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สภาพปัญหาในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์และแนวทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของสถานีวิทยุกระจายเสียง รวมไปถึงวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการเป็นวิทยุกระจายเสียง ผู้วิจัยได้นำการศึกษามาวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. หลักการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้นเป็นการสอนศีลธรรมซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีวิธีการหลายวิธีทั้งวิธีการพูดวิธีการทำตัวอย่างให้ดูวิธีการเขียนแต่ไม่ว่าจะเผยแผ่ด้วยวิธีการใด ๆ การเผยแผ่หลักคำสอนทางพุทธศาสนาจะเป็นพระภิกษุสงฆ์หรืออุบาสก อุบาสิกา นักเผยแผ่ต้องมีพุทธวิธีในการสอนโดยเริ่มจากปรัชญาขั้นพื้นฐานอันได้แก่กัลยาณมิตร

และมีสติปัญญาที่ประกอบด้วยหลักของนักเผยแผ่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียนที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเป็นกัลยาณมิตรเพราะในทางพระพุทธศาสนาถือว่าผู้เผยแผ่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียนนั้นต้องประสานสัมพันธ์กันมีความกรุณาต่อกันในปัจจุบัน ดังนั้นควรเล็งเห็นถึงความสำคัญเรื่องการเผยแผ่หลักคำสอนพุทธศาสนาผ่านสื่อสารออนไลน์ต้องเป็นไปอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมรวมทั้งไม่เป็นการปิดป้องพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎกเพื่อดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ซึ่งด้วยคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชชาติ จิรสัทโธ⁷ ได้ทำวิจัยเรื่องการบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทยพบว่า การสื่อสารและสื่อออนไลน์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสมัยพุทธกาลและปัจจุบันเป็นการสื่อสารออนไลน์คือการแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งจะเกิดขึ้นหรือเป็นผลสำเร็จมีความเข้าใจตรงกันเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีการรับรู้ความต้องการและทัศนคติอย่างเดียวกันกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจระหว่างคนสองคน

2. สภาพปัญหาในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์

สภาพปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นกับสถานีวิทย์ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากนักจัดรายการวิทยุ เนื่องจากไม่มีข้อบังคับ ไม่มีการผ่านการอบรมและได้รับประกาศนียบัตร ผู้ผ่านการอบรมของกรมประชาสัมพันธ์สามารถจัดรายการได้ ทำให้นักจัดรายการไม่มีกรอบ หรือไม่มีจรรยาวิชาชีพในการเป็นนักจัดรายการวิทยุ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงผู้จัดรายการวิทยุ จะมีจรรยาวิชาชีพ แต่ผู้จัดรายการส่วนใหญ่ไม่ได้ถือปฏิบัติ โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสถานีวิทย์ของวัดยังขาดหน่วยงานที่กำกับดูแล จึงสามารถดำเนินการตามความต้องการหรือจัดรายการได้ตามความพึงพอใจของตน โดยปัจจุบันพบได้ในหลายรูปแบบทั้งในด้านการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมส่งผลกระทบต่อในด้านลบ ยังขาดปฏิบัติที่ยึดถือหรือมีกฎระเบียบในการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุदारัตน์ ศรีจันทร์ และคณะ⁸ ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของนักจัดรายการวิทยุชุมชนกับงานวัฒนธรรม ในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของนักจัดรายการวิทยุ ด้านเนื้อหาและระยะเวลาการจัดรายการ ส่วนใหญ่ จะมีการจัดรายการวิทยุทุกวัน ช่วงเวลาที่จัดบ่อยที่สุด คือ 09.00-12.00 น. รายการที่จัดบ่อยที่สุด เนื่องจากไม่มีข้อบังคับ ไม่มีการผ่านการอบรมและได้รับประกาศนียบัตร ผู้

⁷ พระมหาชชาติ จิรสัทโธ, การบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคม ออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย, **ปริญาพุทธศาสนดุฎฐิบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓, หน้า บทคัดย่อ.

⁸ สุदारัตน์ ศรีจันทร์, การมีส่วนร่วมของนักจัดรายการวิทยุชุมชนกับงานวัฒนธรรม ในจังหวัดอุดรธานี, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐, หน้า บทคัดย่อ.

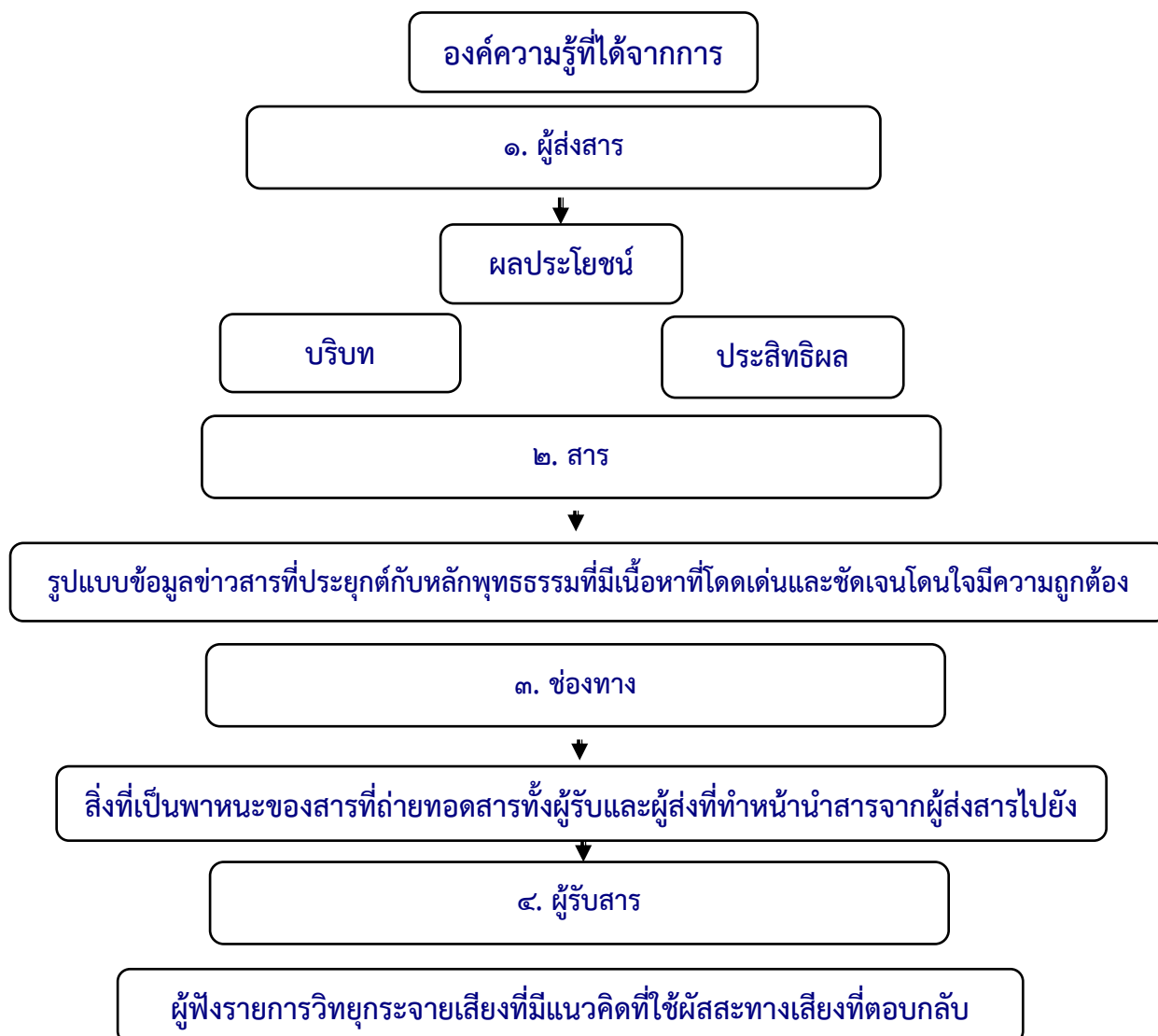
ผ่านการอบรมของกรมประชาสัมพันธ์ ทำให้การจัดรายการไม่มีจรรยาวิชาชีพในการเป็นนักจัดรายการวิทยุ โดยปัจจุบันวิทยุชุมชนแพร่หลายอย่างรวดเร็ว และมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่มีความหมายที่จะเข้าไปกำกับดูแล

3. แนวทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์

แนวทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียงมีรูปแบบและแนวทางที่เหมือนกัน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน คือ รูปแบบการพูดเพื่อให้ความรู้ การโน้มน้าวใจ และความบันเทิง เป็นเทศนาโวหาร และเป็นการสื่อสารแบบทางเดียวโดยมีพระสงฆ์ เป็นสื่อบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการแสดงธรรมเป็นอย่างดี มีความรู้มีประสบการณ์ในการเผยแพร่ธรรมเป็นอย่างดี มีแนวทางการนำเสนอที่เป็นประโยชน์ น่าสนใจธรรมะที่พระสงฆ์นำมาเสนอทางวิทยุกระจายเสียงต้องมีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีเนื้อหาของธรรมะเล็กน้อยที่คลาดเคลื่อนจากพระไตรปิฎก เพราะเป็นบทรธรรมะที่ใช้แสดงได้ทุกโอกาสไม่ต้องคำนึงถึงผู้ฟัง สถานการณ์ หรือวันสำคัญแต่ประการใด ส่วนเนื้อหาทางด้านการใช้ภาษาในการสื่อสารมีการใช้สำนวนภาษาที่เหมือนกันคือ พุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต คำคม คำพังเพย กลอน นิทาน และอุปมาอุปมัย การนำภาษาบาลีมาใช้ การใช้อุปมาที่ใกล้เคียงธรรมะไปเปรียบเทียบ ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่ผู้ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญวิทย์ ภาแกดำ⁹ ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบรายการวิทยุเพื่อการเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน ได้แก่ รูปแบบรายการที่เหมาะสม คือ การสนทนา การสัมภาษณ์ และการให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม ภาษาที่ใช้ คือ ภาษาถิ่น และภาษากลาง เนื้อหารายการ คือ เนื้อหาเกี่ยวกับการเกษตร ข่าวดังถิ่น และเนื้อหาเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นต้น

⁹ ชาญวิทย์ ภาแกดำ, “การพัฒนารูปแบบการกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์, ๒๕๕๒, หน้า บทคัดย่อ.

6.องค์ความรู้จากการวิจัย

7.สรุปผลการวิจัย

แนวทางการเผยแผ่ธรรมมีรูปแบบและวิธีการบรรยายธรรมผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงมีความสอดคล้องตามรูปแบบเทศนาโวหาร แสดงเนื้อหาธรรมะเพื่อให้ความรู้ การโน้มน้าวใจ และความบันเทิง วิธีการสอนมีการยกอุปมาอุปมัยขึ้นเปรียบเทียบ ยกนิทาน มาประกอบ ทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจธรรมะได้ง่ายยิ่งขึ้นการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง มีความสอดคล้องในองค์ประกอบการนำเสนอธรรมะทางวิทยุตามหลักนิเทศศาสตร์ กล่าวคือ ผู้ส่งสาร หมายถึงพระธรรมกถึกผู้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่ธรรมะเป็นอย่างดี สาร หมายถึงสำนวนบทพระธรรมเทศนา 289 สำนวน ช่องทาง หมายถึงสถานี และผู้รับสาร หมายถึง ประชาชนผู้รับฟังทั่วไป เป็นการสื่อสารแบบทางเดียวมีพระสงฆ์เป็นผู้ส่งสาร

นับว่าเป็นการสอดคล้องที่สมบูรณ์ทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติอย่างแท้จริง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการถ่ายทอดธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีดังนี้

- 1) นำเสนอให้ถูกกาล การนำเสนอให้ถูกกาลนั้นสำคัญมาก ถึงแม้ว่าชาวที่นำเสนอจะเป็นข้อเท็จจริง แต่ถ้านำเสนอแบบผิดๆ ผลกระทบในทางไม่ดีก็เกิดขึ้นกับคนในชุมชน
- 2) นำเสนอด้วยคำพูดที่เป็นจริง สุภาพ ในการเขียนข่าวด้วยคำจริง ก็คือต้องเสนอข้อเท็จจริงทั้งหมด ไม่เสแสร้งแกล้งนำเสนอเพียงบางส่วนบางช่วงเท่านั้น เพราะจะทำให้ความหมายของความจริงผิดเพี้ยนไป เพราะในความเป็นจริงแล้วผู้ที่ตกเป็นข่าวไม่ได้ต้องการให้เขียนข่าวเชียร์เขาแบบไม่ลืมหูลืมตา เขาแค่ต้องการให้เสนอข่าวตามข้อเท็จจริงเท่านั้นเอง
- 3) นำเสนอด้วยความสุภาพ ในการพูดหรือเขียนข่าวด้วยคำสุภาพ คือ ไม่พูดหรือเขียนข่าวด้วยคำหยาบคาย ก้าวร้าว ลามก ใส่ร้ายป้ายสี คำสบถ ในการเขียนข่าว ในเรื่องที่เป็นประโยชน์ ในภาพรวม สิ่งใดที่เสนอข่าวไปแล้ว ประเทศได้ประโยชน์ จังหวัดได้ประโยชน์
- 4) นำเสนอที่เป็นประโยชน์ ในการพูดหรือเขียนข่าว ในเรื่องที่เป็นประโยชน์นั้น หมายความว่า การพูดหรือเขียนบทความอะไรก็ตามอันจะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นไม่ควรนำเสนอ เพราะผลของการนำเสนอของสื่อมวลชนนั้นมีผลทั้งแง่บวกและแง่ลบ ถ้านำเสนอข่าวยั่วยุส่งเสริมให้เกิดความโกรธแค้น สังคมก็จะเกิดความแตกแยกเสียหายตามมา แต่ถ้า นำเสนอที่เป็นประโยชน์สังคมก็จะได้ประโยชน์จากการฟังและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย**.ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2539.
- เฉลิมศรี หุ่นเจริญ. **การดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียง**.ในเอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง (หน่วยที่ 8-15). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2560.
- ชาญวิทย์ กาแก้ว. “การพัฒนารูปแบบการกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม” **วิทยานิพนธ์.มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 2559.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) . **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันสันติธรรม, 2547.

พระมหาชูชาติ จิรสุโข. “การบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย”. **ปริญาพุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546.

ลำยอง ลำไฉฉี. การศึกษาพฤติกรรมการฟังวิทยุพระพุทศาสนา. วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราชของพระสงฆ์และประชาชน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://urban.cpe.ku.ac.th>, [29 สิงหาคม 2565].

สุตารัตน์ ศรีจันทร์. “การมีส่วนร่วมของนักจัดรายการวิทยุชุมชนกับงานวัฒนธรรม ในจังหวัดอุดรธานี”. **สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม** ประจำปีงบประมาณ 2560.

